

Csobánka Zsuzsa:

Majdnem Auschwitz

ANTOLÓGIA

Készítette: Puruttya SE

Olvasók diadala 2019.

I. rész

Radnóti Miklós: Razglednicák

1.

Bulgáriából vastag, vad ágyuszó gurul,
a hegyerincre dobban, majd tétováz s lehull;
torlódik ember, állat, szekér és gondolat,
az út nyerítve hőköl, sörényes ég szalad.
Te állandó vagy bennem e mozgó zűrzavarban,
tudatom mélyén fénylesz örökre mozdulatlan
s némán, akár az angyal, ha pusztulást csodál,
vagy korhadt fának odván temetkező bogár.

3.

Az ökrök száján véres nyál csorog,
az emberek mind véreset vizelnek,
a század bűzös, vad csomókban áll.
Fölöttünk fú a förtelmes halál.

2.

Kilenc kilométerre innen égnek
a kazlak és a házak,
s a rétek szélein megülve némán
riadt pórok pipáznak.
Itt még vizet fodroz a tóra lépő
apró pásztorleány
s felhőt iszik a vízre ráhajolva
a fodros birkanyáj.

4.

Mellézuhanтам, átfordult a teste
s feszes volt már, mint húr, ha pattan.
Tarkólövés. - Így végzed hát te is, -
súgtam magamnak, - csak feküdj nyugodtan.
Halált virágzik most a türelem. -
Der springt noch auf,* - hangzott fölöttem.
Sárral kevert vér száradt fülemlen.

Radnóti Miklós: Töredék

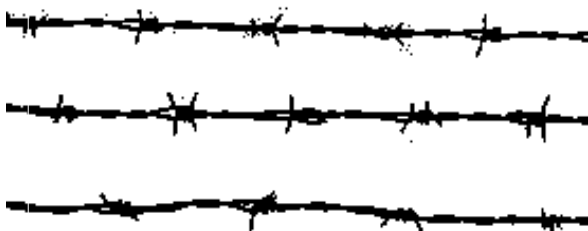
Oly korban éltem én e földön,
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra,
s míg balhitekben hitt s tajtékozott téveteg,
befonták életét vad kényszerképzetek.

Oly korban éltem én e földön,
mikor besúgni érdem volt s a gyilkos,
az áruló, a rabló volt a hős, –
s ki néma volt netán s csak lelkesedni rest,
már azt is gyűlöltek, akár a pestisest.

Oly korban éltem én e földön,
mikor ki szót emelt, az bujhatott,
s rághatta szégyenében ökleit, –
az ország megvadult s egy rémes végzetten
vigyorgott vértől és mocsoktól részegen.

Oly korban éltem én e földön,
mikor gyermeknek átok volt az anyja,
s az asszony boldog volt, ha elvetélt,
az élő irigylé a férges síri holtat,
míg habzott asztalán a sűrű méregoldat.

Oly korban éltem én e földön,
mikor a költő is csak hallgatott,
és várta, hogy talán megszólal újra –
mert méltó átkot itt úgysem mondhatna más, –
a rettentő szavak tudósa, Ésaías.

Radnóti Miklós: Hetedik ecloga

Látod-e, esteledik s a szögesdróttal beszegett, vad
tölgykerítés, barakk oly lebegő, felszívja az este.
Rabságunk keretét elereszti a lassu tekintet
és csak az ész, csak az ész, az tudja, a drót feszülését.
Látod-e drága, a képzelet itt, az is így szabadul csak,
megtöretett testünket az álom, a szép szabadító
oldja fel és a fogolytábor hazaindul ilyenkor.

Rongyosan és kopaszon, horkolva repülnek a foglyok,
Szerbia vak tetejéről bűvó otthoni tájra.
Bűvó otthoni táj! Ó, megvan-e még az az otthon?
Bomba sem érte talán? *s van*, mint amikor bevonultunk?
És aki jobbra nyöszörg, aki balra hever, hazatér-e?
Mondd, van-e ott haza még, ahol értik e hexametert is?

Ékezetek nélkül, csak sort sor alá tapogatva,
úgy irom itt a homályban a verset, mint ahogy élek,
vaksin, hernyóként araszolgtatván a papíron;
zseblámpát, könyvet, mindent elvettek a *Lager*
Őrei s posta se jön, köd száll le csupán barakunkra.

Rémhírek és férgek közt él itt francia, lengyel,
hangos olasz, szakadár szerb, méla zsidó a hegyekben,
szétdarabolt lázas test s mégis egy életet él itt, -
jóhírt vár, szép asszonyi szót, szabad emberi sorsot,
s várja a véget, a sűrű homályba bukót, a csodákat.

Fekszem a deszkán, férgek közt fogoly állat, a bolhák
ostroma meg-megujúl, de a légsereg elnyugodott már.
Este van, egy nappal rövidebb, lásd, újra a fogság
és egy nappal az élet is. Alszik a tábor. A tájra
rásüt a hold s fényében a drótok újra feszülnek,
s látni az ablakon át, hogy a fegyveres Őrszemek árnya
lépdel a falra vetődve az éjszaka hangjai közben.

Alszik a tábor, látod-e drága, suhognak az álmok,
horkan a felriadó, megfordul a szűk helyen és már
újra elalszik s fénylik az arca. Csak én ülök ébren,
félígszítt cigarettát érzek a számban a csókod
íze helyett és nem jön az álom, az enyhétadó, mert
nem tudok én meghalni se, élni se nélküled immár.

Radnóti Miklós: Erőltetett menet

Bolond, ki földre rogyván fölkel és újra lépked,
s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet,
de mégis útnak indul, mint akit szárny emel,
s hiába hívja árok, maradni úgyse mer,
s ha kérdezed, miért nem? még visszaszól talán,
hogy várja őt az asszony s egy bölcsebb, szép halál.
Pedig bolond a jámbor, mert ott az otthonok
fölött régóta már csak a perzselt szél forog,
hanyattfeküdt a házfal, eltört a szilvafa,
és félelemtől bolyhos a honni éjszaka.
Ó, hogyha hinni tudnám: nemcsak szivemben hordom
mindazt, mit érdemes még, s van visszatérni otthon;
ha volna még! s mint egykor a régi hűs verandán
a béke méhe zöngne, míg hűl a szilvalekvár,
s nyárvégi csönd napozna az álmos kerteken,
a lomb között gyümölcsök ringnának meztelen,
és Fanni várna szőkén a rőt sövény előtt,
s árnyékot írna lassan a lassú délelőtt, -
de hisz lehet talán még! a hold ma oly kerek!
Ne menj tovább, barátom, kiálts rám! s fölkelek!

Pilinszky János: Ravensbrücki passió

Kilép a többiek közül,
megáll a kockacsendben,
mint vetített kép hunyorog
rabruha és fegyencfej.

Félelmetesen maga van,
a pórusait látni,
mindene olyan óriás,
mindene oly parányi.

És nincs tovább. A többi már,
a többi annyi volt csak,
elfelejtett kiáltani
mielőtt földre roskadt.

Tadeusz Borowski: Könyörgés feledésért

...s mégis hiszem, hogy szörnyű zokogás kél
az emberekben s megrenget sírokat.
És szólítják és felkeltik a holtakat,
a legyilkoltakat...

És tenyerükben hamvak rothadása,
és kiáltoznak az égbe meredve.
De hiába a bánat zokogása,
a könny keserve.

Mert jönnek földből, tengerből a holtak,
láger sarából, lőrésből osonnak,
mellükben szurony, golyó, kés,
szemükben iszony, undor, rettegés.

Jönnek éhségtől felfúvódva,
s már nem akarnak kenyeret,
jönnek a gázba fulladottak
és nem akarnak levegőt,

jönnek a szuronytól átverték,
s már nem kell nekik kötözés,
jönnek az élve elégetettek,
és nem a víz már nekik,

a terhes anyák is jönnek,
gyerekek jönnek, még buták,
a hamvukkal megtömték
a Visztulát,

és jönnek az egyszerű lányok,
Brzezinka, Bergen ékei,
és bámulnak kihívón
a csendőrök szemébe,

és jönnek a fiúk, a tiszték,
menetoszlopban sok-sok ezer,
és élőket átkozva jönnek,
emelve összekötött kezüket --

És feltárul a sírhanton a gyp,
ahogy a genny a mellben rág utat,
s feltámadnak barátaim a mélyből,
kik megvetették enhalálukat,

s fejükről letépve a penészt, a rozsdát,
mint hirtelen ébresztett kicsi gyermek,
vádlon panaszt írnak most, mintha verset,
az élők ellen – az elhunyt poéták --

és jönnek örök árnyékból a népek,
a mennyből, tűzből és pokolból,
hogy meghozassék az utolsó ítélet
a most még eleven húsokról.

S remélem azt is, hogy a legyilkoltak
senkinek nem adnak felmentést.
Élők és holtak Istene, Legyilkoltaknak
Bosszulója,
add meg a Feledés kegyelmét.

Papp-Für János: Auschwitz-Birkenau
avagy a halál másnapján

Sínek, kapu... majd újra sínek.
Észrevétlenül kiestek
a ruhákból a testek.
Feloldódtak a színek.

Vér, halál... majd újra vér.
Még mindig itt lengenek
a meddő gázban a szellemek:
füstjük poklon túlra ér.

Gyerekek, sírás... majd újra gyerekek.
A roppant fájdalom:
testekből gyúrt sárhalom.
Fogócskázni vágyó tetemek.

Félelem, arcok... majd újra félelem.
A testetlen holtak
még mindig vagonokat tolnak
földre rogyott vérző térdeken.

Sötét, köd... majd újra sötét.
Holttestek magas halmokba szórva;
bennük halál kúszik épp csak araszolva,
majd megbújik az éjszaka mögé.

Csend, lövés... majd újra csend.
Lelkekbe roskadt álmok
előtt áttetszően állok:
egészen más itt: idebenn.

II. rész

Karády Katalin: Holnap, ki tudja, látsz-e még?

Szerző: Mihály István

Holnap, ki tudja, holnap látsz-e még?

*Ki tudja, holnap fáj-e még,
szíved a tegnapiért?*

holnap, ki tudja holnap vársz-e még?

*ki tudja, holnap fáj-e még,
szívem a csókodért?*

Meg ne várjuk a józan reggelt,

*Az álmunk míg véget ér,
elégni se kár, meghalni se fáj
Egy mámoros pillanatért.*

Holnap, ki tudja, holnap látsz-e még?

*Ki tudja, holnap fáj-e még,
szíved a tegnapiért?*

holnap, ki tudja holnap vársz-e még?

*ki tudja, holnap fáj-e még,
szívem a csókodért?*

Ma még a szívem úgy érzem én,

Örökké téged szeret,

Hogy senki mással te nélküled,

Boldog sosem lehet.

A vágyam, álmom ma mind tiéd,

Tiéd száz forró dalom,

A lelkem rejtett kis titkait,

Ma még neked adom.

Az emberszív nagy és bús talány,

Mit senki meg nem fejt,

Ma még csak érted ég és dobog,

De holnap elfelejt.

Ma még egyetlen csókodért feláldozná tán magát,

De holnap már vígan, könnyedén,

Nevetve megy tovább.

Ady Endre: Sem utódja, sem boldog őse...

Sem rokona, sem ismerőse
Nem vagyok senkinek,
Nem vagyok senkinek.

Vagyok, mint minden ember: fenség,
Észak-fok, titok, idegenség,
Lidérces, messze fény,
Lidérces, messze fény.

De, jaj, nem tudok így maradni,
Szeretném magam megmutatni,
Hogy látva lássanak,
Hogy látva lássanak.

Ezért minden: önkínzás, ének:
Szeretném, hogyha szeretnének
S lennék valakié,
Lennék valakié.

Kosztolányi Dezső: Egyedül

Magam vagyok, rám hull a végtelenség,
a fák, a lombok ezre eltemet.
Olykor fölém cikáznak még a fecskék,
nem láthat itten senki engemet.

A táj az ismeretlen mélybe kékül,
nincs semmi nesz a lombokon, a fán,
s tűz-csókokat kapok a tiszta égtől
Én, a merész és álmodó parány.

Egyszerre az ősfélelem legyűr,
a lég üres, kihalt a szó, a hang,
s én sápadottan fekszem itt alant.

A föld szorít, s fölém végtelenül
tágul ki, mint egy kék üvegharang,
a végtelenbe nyúló kékes űr.

Vad Fruttik: Szemben a nappal

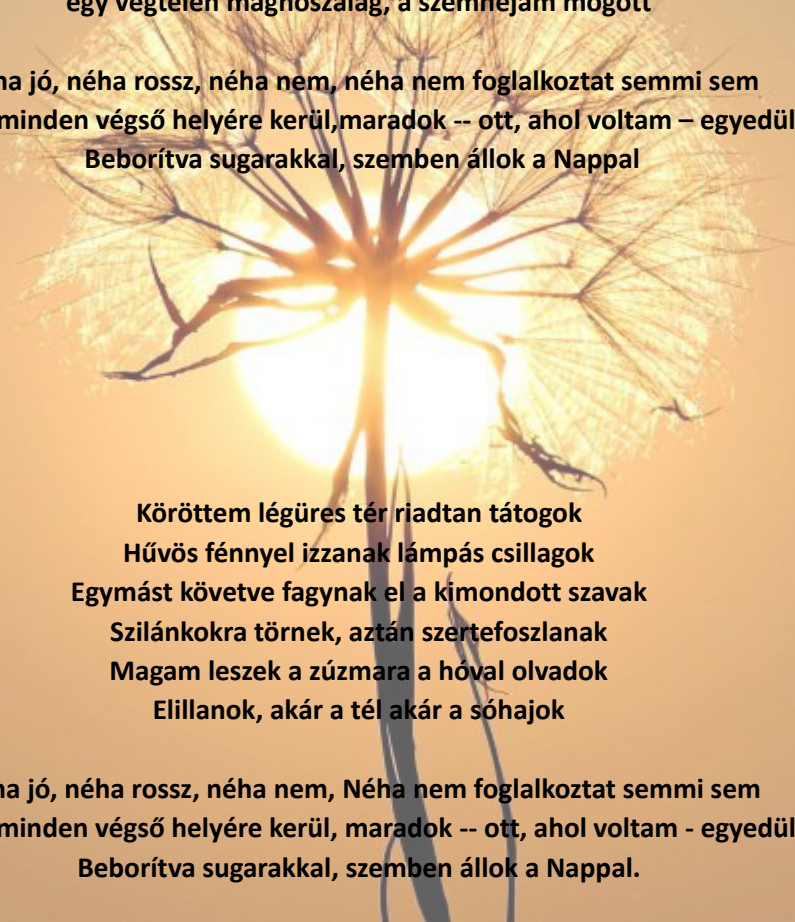
Szerző: Likó Marcell

Nyújtózkodik a zúzmara, megdermed az idő
Elcsitul a jelen és megnémul a jövő
Csak üldögélek tétlenül, lekapcsolom magam
Bámulok a semmibe, így minden rendbe' van
Míg vesztegel a pillanat, idebent csak pörög
egy végtelen magnószalag, a szemhéjam mögött

Néha jó, néha rossz, néha nem, néha nem foglalkoztat semmi sem
Végül minden végső helyére kerül, maradok -- ott, ahol voltam – egyedül
Beborítva sugarakkal, szemben állok a Nappal

Köröttem légüres tér riadtan tátozok
Hívös fénnel izzanak lámpás csillagok
Egymást követve fagynak el a kimondott szavak
Szilánkokra törnek, aztán szertefoszlanak
Magam leszek a zúzmara a hóval olvadok
Elillanok, akár a tél akár a sóhajok

Néha jó, néha rossz, néha nem, Néha nem foglalkoztat semmi sem
Végül minden végső helyére kerül, maradok -- ott, ahol voltam - egyedül
Beborítva sugarakkal, szemben állok a Nappal.

Linkin Park: Faint

Szerző: Mike Shinoda, Chester Bennington
részlet

I am a little bit of loneliness
A little bit of disregard
Handful of complaints
But I can't help the fact
That everyone can see these scars

I am what I want you to want
What I want you to feel
But it's like no matter what I do
I can't convince you
To just believe this is real

So I let go, watchin' you
Turn your back like you always do
Face away and pretend that I'm not
But I'll be here 'cause you are all that I've got

I can't feel the way I did before
Don't turn your back on me
I won't be ignored
Time won't heal this damage anymore
Don't turn your back on me
I won't be ignored

I am a little bit insecure
A little unconfident
'Cause you don't understand
I do what I can
But sometimes I don't make sense

I am what you never want to say
But I've never had a doubt,
It's like no matter what I do
I can't convince you
For once just to hear me out

So I let go, watchin' you
Turn your back like you always do
Face away and pretend that I'm not
But I'll be here 'cause you are all that I've got
(...)

Linkin Park: Összeesni

Egy kicsit magányos vagyok
Egy kicsit semmibe vett
Kezelhetetlen nehézségek
Nem tudok változtatni a tényen
Hogy mindenki láthatja ezeket a hegeket.

Az vagyok, akit szeretnél, hogy legyek
Amit akarok, hogy érezd
De úgy tűnik mindegy mit csinálok
Nem tudlak meggyőzni
Úgyhogy csak hidd azt, hogy mindez igaz

Szóval elengedlek, figyellek
Fordíts hádat, ahogy mindig tetted
Fordítsd el a fejed és tettesd, hogy nem létezek
De itt leszek, mert te vagy mindenem.

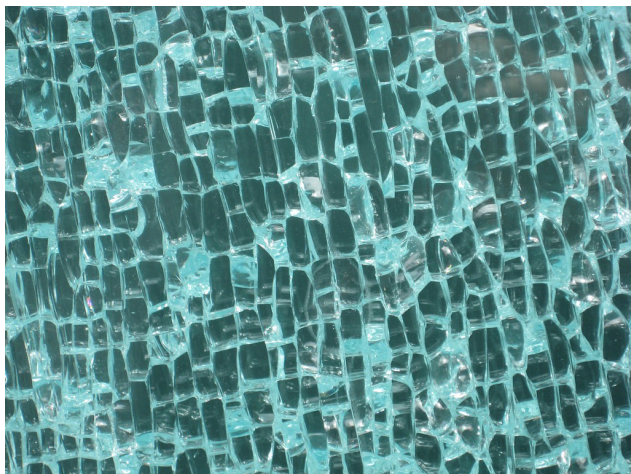
Nem érzem az utat, amelyen korábban jártam
Ne fordíts hádat nekem
Nem hagyhatsz figyelmen kívül
Az idő többé nem gyógyítja meg ezt a sérülést
Ne fordíts hádat nekem
Nem hagyhatsz figyelmen kívül

Egy kicsit gyenge vagyok
Egy kicsit bizonytalan
Mert nem érted
Azt csinálom, amit tudok
De néha semmi értelmeset

Az vagyok, amit soha nem akartál kimondani
De sohasem kételkedtem
Úgy tűnik mindegy mit csinálok
Nem tudlak meggyőzni
Hogy legalább egyszer meghallgass.

Szóval elengedem, figyellek téged
Fordíts hádat, ahogy mindig is tetted
Fordítsd el a fejed és tettesd, hogy nem létezek
De itt leszek, mert te vagy a mindenem.
(...)

Vad Fruttik: Darabokban

Szerző: Likó Marcell

Bárcsak lennék állat
orrszarvúbogár
ami gombostűre tűzve
megváltásra vár

Álmomban kaszát nyeltem
az bennem aratott
puszta tarló rőt színekkel
kévék közt húscsafatok

Éjt állott víz a polcon
lépek, leverem
meztelenül hajózom
üvegszilánk tengeren

**Darabokban, darabokban
Darabokban, darabokban**

Ameddig kezedet szorítom
világunk még közös
te hol kezdődös, én hol végződöm?
az összes kontúr oly ködös

A konyhában boncol a bánat,
pislákol a neon
szétnyitott mellkassal fekszem
hanyatt a kockás abroszon

**Darabokban, darabokban
Darabokban, darabokban**

Vad Fruttik: Válaszok nélkül

Szerző: Likó Marcell

Olajozottan duruzsolnak
a létfenntartó gépek.
Automatikus mozgások
hajtják az egészet.
Pedig egy hang a rendszer mélyén
folyton csak kiabál,
hogy a srác halni akar,
és a gondolat felzabál
akár a rák.

Nincsenek válaszaim
én is befelé lesek.
Odabent se látok mást,
csak kérdéseket.

Vattacukor-édes emlék, hogy
nincsen semmi baj.
A beteg elmébe szivárogo be
az infúzióval.
Suhogó fehér köpenyesek
nyomozzák a hibát.
Szikével vágott ösvényeiken
ők sem találják
mi bánt.

**Nincsenek válaszaim
én is befelé lesek.
Odabent se látok mást,
csak kérdéseket.**

Nem kell naplemente
az őszi kertbe' a
puha plédek alatt.
A megfékezett tébolyból
csak mélyülő csend marad,
ami rád telepszik, majd maga alá gyűr
hisz úgylis mindegy neked.
Inkább lágyan összeroppansz,
mert kitörni nem lehet.

Nincsenek válaszaim
én is befelé lesek.
Odabent se látok mást,
csak kérdéseket.

SIA: I go to sleep

szerző: Ray Davies

When I look up from my pillow

Mikor felnézek a párnámból

I dream you are there with me

Azt álmodom, hogy itt vagy velem

Though you are far away

Hiába vagy messze

I know you'll always be near to me

Tudom, hogy mindig közel leszel hozzám

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem

I look around me

Körülnézek

And feel you are ever so close to me

És úgy érzem, mintha a közelemben lennél

Each tear that flows from my eye

Minden könny, ami a szememből folyik

Brings back memories of you to me

Emlékeket hoz vissza rólad

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem

I was wrong, I will cry

Tévedtem, sírni fogok

I will love you 'til the day I die

Halálom napjáig szeretni foglak

You were all, you alone and no one else

Te voltál minden, te. egyedül és senki más

You were meant for me

Aki jelentett valamit.

When morning comes again

Amikor ismét itt a reggel

I have the loneliness you left me

Velem van a magány amit itt hagytál

Each day drags by

Minden nap nagyon lassan telik

Until finally my time descends on me

Amíg végül az időm lejár.

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem

I go to sleep, and imagine that you're there with me

Megyek aludni, és azt képzelem, hogy itt vagy velem.

Képek forrása:

Borítókép: <https://www.publicdomainpictures.net/en/view-image.php?image=92975&picture=auschwitzbirkenau>

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_bombing_during_World_War_II
2. https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:German_plane_bombing_Warsaw_1939.jpg
3. <https://pixabay.com/photos/arbeit-macht-frei-sachsenhausen-3335743/>
4. <https://www.maxpixel.net/Black-And-White-Barbed-Wire-Prison-Aircraft-Fence-3244121>
5. <https://www.publicdomainpictures.net/en/view-image.php?image=225147&picture=dusty-dirt-road>
6. <https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Radnoti1.jpg>
7. https://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_victims
8. <https://www.flickr.com/photos/arnybo/1260186019>
9. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_183-N0827-318_KZ_Auschwitz_Ankunft_ungarischer_Juden.jpg
10. https://www.flickr.com/photos/adam_jones/8086888363
11. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Budapest_jewish_WWII_memorial_shoes_on_river_bank.jpg
12. <https://www.flickr.com/photos/mar1lyn84/2722712047>
13. https://www.google.com/search?biw=1366&bih=608&tbs=sur%3Afm&tbm=isch&sa=1&ei=MmJQXcSkMsaajLsP_5e_yAU&q=loneliness&oq=loneli&gs_l=img.....0i67.VCgJIS2XQw0#imgre=leYUMAMLwN5DAM:
14. <https://pixnio.com/hu/novenyek/viragok/pitypang/pitypang-sun-vetomag-naplemente>
15. <https://pixabay.com/photos/sad-depressed-depression-sadness-505857/>
16. <https://www.flickr.com/photos/aubergene/1243228048>
17. <https://pixabay.com/vectors/mental-illness-anxiety-depressed-4364348/>

Fordítások forrása:

1. <https://www.magyar-dalszoveg.hu/lyrics/linkin-park-faint-meteora>
2. <https://www.magyar-dalszoveg.hu/lyrics/sia-i-go-to-sleep-some-people-have-real-problems>
(kiegészítéssel)